

Evanjelický a. v. cirkevný zbor Levice

Kázeň – ThDr. Martin Riecky

100 rokov Československa – 100 rokov ukončenia 1. svetovej vojny (28. 10. 2018)

Ž 33, 12

Blahoslavený národ, ktorému Hospodin je Bohom, ľud, ktorý si zvolil za vlastníctvo

Bratia a sestry

V dnešnom citáte z Písma Svätého sme počuli krásne vyznanie o skutočnosti, keď sa stane Hospodin Bohom určitého národa, alebo národov. Biblická kniha Prísloví podčiarkuje, že spravodlivosť dvíha národ, ale hriech je hanbou národov (Pr 14, 34). Čiže máme tu dvojicu slov: požehnanie a hriech. Ak je krajina Pánom Bohom požehnaná, má to dopad na medziľudské vzťahy, ako aj na hospodárstvo a politiku. Ak však daná krajina, alebo štát Pána Boha odmieta, potom je tu priestor otvorený pre hriech, ktorý zabraňuje Hospodinovi aby danú krajinu požehnal. Potom to vyzerá ako jeden veľký chaos, v ktorom sú otupené medziľudské vzťahy a krachujú v danej spoločnosti všetky rezorty. Väčšinou sa chopí moci diktátor a v niektorých prípadoch môže prepuknúť aj vojna.

Kedy teda môže Pán Boh požehnať krajinu? Pokiaľ Ho ľudia žijúci na danom teritóriu deklarujú za svojho Boha. Preto žalmista vyznáva: *Blahoslavený národ, ktorému Hospodin je Bohom, ľud, ktorý si zvolil za vlastníctvo*. Pôvodná biblická hebrejčina a gréčtina nám pomáha ešte viac preniknúť do podstaty daného problému. *Blahoslavený národ, ktorému Hospodin je Bohom*. Pri slove národ je v hebrejčine použité slovo GÓJ a v gréčtine ETNOS. Pojmom GÓJ označovali Židia všetkých ľudí, ktorí nepatrili do spoločenstva izraelského národa. Čiže boli to z pohľadu Židov POHANIA. Druhá časť biblického verša znie: *Ľud, ktorý si zvolil za vlastníctvo*. Na mieste ĽUD je v hebrejčine použité slovíčko ÁM a v gréčtine LAOS. V hebrejčine sa jedná o duchovné spoločenstvo izraelského národa, ktoré uctieva a vyznáva Hospodina za svojho Pána.

V Novej zmluve sme aj my, aj všetci ostatní, ktorí nepatríme do izraelského národa označení ako GÓJ. Ale ako veriaci ľudia sme boli začlenení do spoločenstva kresťanskej cirkvi a z GÓJ sa stáva ÁM – veriaci ľudia, patriaci Bohu. Čím teda v každom národe a krajine bude viac veriacich ľudí, národ bude premenený na Boží ľud ÁM – národ ktorý miluje Boha a Hospodin takú krajinu veľmi rád požehná. Ale ak národ odmieta Hospodina, potom bude obyvateľstvo krajiny GÓJ – pohania, neveriaci ľudia. Preto danú krajinu bude Božie požehnanie zďaleka obchádzať.

Túžbou každého kresťana by malo žiť pre večnosť, ale ako ľudia žijeme každý z nás tu na zemi aj v pozemskej vlasti, ktorá sa rozkladá na určitom území. Úlohou nás veriacich ľudí je žiť v spoločnosti, viesť ľudí k osobnému znovuzrodeniu a svojimi hodnotami viery premieňať ekonomiku, politiku a všetky odvetvia v danej krajine. Presne o to sa snažili sestry Royové, aby sa slovenský národ obrátil k Pánu Bohu, aby sa znovuzrodil. Táto skutočnosť skrátka musí potom pohnúť celou spoločnosťou. Národ sa vzdá beznádeje a depresie a postaví sa na vlastné nohy.

Už Ján Kollár v 19. storočí píše, že nábožnosť a národnosť sú sestry. Citujem: „Jedna se zdá nebi, druhá zemi prináležeti, tamtá sa zdá byt neco božského, vznešeného, nekonečného. Tato neco lidského časného, marného.“ Ján Kollár ďalej tieto myšlienky rozvíja a zdôrazňuje odkaz, keď hovorí: „Obě jeden původ mají, obě jen ve šlechetnejších srdcích se ujímají, obě se vespolek vzbudzují a podporují, obě sú matky mnohých krásnych cností, obě majú jeden cieľ – totiž mravnou dokonalosť človeka.“

Kollár však zároveň varuje všetkých pred zbožstvením svojho národa. Najskôr je tu Pán Boh a potom je tu až národ. Ján Kollár prízvukuje, že národ a národnosť je iba pozemská nádoba človečenstva, ktorá raz zmizne, keď sa skončí náš pozemský život. Národnosť je iba cesta, po ktorej určitá časť ľudstva kráča ku vzdelaniu. Pretože o vlasti a krajine ako aj o celom našom zemskom žití platia slová z listu Židom, podľa ktorých nemáme tu na zemi trvalé miesto, ale hľadáme to večné v nebeskej sláve. Takto kroky nášho života smeruje Ján Kollár.

Že sa dá zbožstviť aj národ, ako aj štát vieme napríklad z obdobia 2. svetovej vojny, kde sa v Nemecku razilo heslo: „Jeden vodca, jedna krajina, jeden národ.“ Alebo klérofašistický režim počas 2. svetovej vojny na Slovensku tvrdil: „Za Boha a za národ.“ Ak si zbožstvim človeka, národ, štát, potom sa Hospodin nemôže stať naším Bohom a my sa nemôžeme stať Jeho ľuďom ÁM. Ale ak národ stojí o Božie požehnanie, potom On sám požehná našu krajinu a naše národy.

Pred viac ako storočím európske národy, ktoré si mysleli že ovládnu celý svet, rozpúťali dovedy najstrašnejšiu a najničivejšiu vojnu v dejinách ľudstva, ktorá vošla do dejín pod názvom 1. svetová vojna. Jej výsledkom bolo 8 miliónov zabitých vojakov. Ženy prišli o svojich manželov, deti o svojich otcov, následne prišiel hlad a bieda. Po skončení vojny sa vrátilo do svojich domovov 21 miliónov zranených vojakov, ktorí si trvalé následky vojny niesli na svojom tele až do konca života.

Básnik Pavol Országh Hviezdoslav napísal po vypuknutí vojny svoje známe „Krvavé sonety“, ktoré sú strašnou obžalobou ľudskej zloby a neschopnosťou ľudstva jej zabrániť. Pri pohľade na kanóny, bojové polia, vyhasnuté ľudské životy básnik volá:

Ó, vráť sa skoro, mieru milený!

zavítaj s ratoľstou olivovou

a buď nám zdravím, veselím i chôvou,

v snažení ostňom, v kovovom rameni.

Zášť – fakľu sváru – medzi plemeny

veď k cieľom, plným dobrých predsavzatí:

to bude triumf! Zo zdôb radost', ó!

Za zdatnosť v borbe – práce na postati...

Ó, príd', ty bratstva, lásky kráľovstvo!

Nakoniec si všetci vydýchli, keď 11. novembra 1918 bolo pred sto rokmi podpísané prímerie a 1. svetová vojna sa skončila. Ľudstvo však nevedelo, že po nej príde ešte ničivejšia 2. svetová vojna, ako aj ďalšie teritoriálne vojny po celom svete až do súčasnosti. Buďme Pánu Bohu vďační, že dnes prežívame dobu pokoja a mieru. Už celé desaťročia sa nemusíme báť o svoj život pred padajúcimi bombami, rozsievajúcimi smrť. Buďme Pánu Bohu za to vďační, pretože to nie je samozrejmosť. Pozrime sa na susednú Ukrajinu, alebo na nie tak veľmi dávnu vojnu v bývalej Juhoslávii. Modlime sa, aby sme nič podobné na našom milom Slovensku nemuseli prežívať.

S koncom 1. svetovej vojny je spojený rozpad mnohnárodnostných ríš v Európe. Rozpadlo sa Ruské impérium, v ktorom vládla dynastia Romanovcov. Skrachovalo nemecké Prusko, skončilo sa v ňom cisárstvo a vznikla tzv. Weimarská republika. Rozpadlo sa Rakúsko – Uhorsko a na jeho území vznikli národné štáty. Medi nimi to bolo aj Československo, v ktorom našlo miesto aj naše Slovensko.

Prvá svetová vojna sa blížila ku koncu a americký prezident Woodrow Wilson medzi svoje povojnové ciele zaradil aj oslobodenie malých národov. Tomu napomohli aj americkí Slováci, ktorých bolo 600 000. V spomienke na memorandum z r. 1861 podpísali v októbri 1915 Clevelandskú dohodu a v máji 1918 Pittsburskú dohodu. V zahraničnom odboji mal rozhodujúci podiel na diplomaticko-vojenskej práci generál Dr. Milan Rastislav Štefánik z Košarísk a v diplomatických službách mu pomáhal Štefan Osuský z Brezovej. Dňa 28. októbra 1918 bola v Prahe vyhlásená Československá republika. Stalo sa tak presne pred 100 rokmi. O dva dni na zasadnutí Slovenskej národnej rady v Martine vyjadrilo 106 zástupcov všetkých politických smerov vôľu Slovákov žiť v spoločnom štáte s českým národom, na základe úplnej nezávislosti podpísaním tzv. Martinskej deklarácie.

Pri zrode Československa zaujímavým spôsobom stáli protestanti. Tomáš Garrique Masaryk, prvý prezident. Tento štátnik, mysliteľ a filozof pôvodne nebol protestantom. Až v roku 1880 vstúpil do reformovanej cirkvi na Morave vo veku 30 rokov života. Pravidelne navštevoval služby Božie a doma si každý deň čítal kralickú Bibliu. O vznik Československa sa zaslúžil aj už spomenutý M. R. Štefánik, diplomat, francúzsky generál, ktorý organizoval československé légie. Pochádzal z Košarísk, kde sa narodil na fare ako syn evanjelického farára.

Ako sa vznik Československa odrazil v živote evanjelickej cirkvi na Slovensku? V období prevratu všetci evanjelickí biskupi sídlili v Maďarsku. V Balážskych Ďarmotách – Fridrich Baltík, biskup Preddunajského dištriktu. V Budapešti – Alexander Raffay, biskup Banského dištriktu. V Nyíregyháze Henrich Geduly, biskup Potiského dištriktu. Všetci sa snažili zachovať integritu jednotnej uhorskej evanjelickej cirkvi.

V novembri 1918, už po rozpade Rakúsko-Uhorska a po vzniku ČSR, biskup A. Raffay navštívil Zvolen a Martin. Tam sa snažil presvedčiť slovenských evanjelikov, aby sa neodtrhli od evanjelickej cirkvi v Maďarsku. Jeho misiu tri týždne po vyhlásení Československa dopredu pripravil H. Geduly z Nyíregyházy pastierskym listom zo 16. novembra 1918. Na otázku biskupa A. Raffaya, či a ako by sa dala udržať jednota uhorskej evanjelickej cirkvi v prípade politického rozdelenia Uhorska, dozorca Turčianskeho seniorátu Ján Vanovič povedal: „Evanjelická cirkev bola zriadená v rámci štátu, i v budúcnosti bude v československom štáte, teda celkom oddelene od maďarskej evanjelickej cirkvi.“ Pán biskup poradu rýchlo ukončil s prosbou, aby sa prítomní nerozišli s hnevom a aby v každom prípade zachovali bratský cit a možnosť spolupracovať v možnom spoločnom štáte v záujme evanjelického kresťanstva. K takejto spolupráci niekoľko týždňov po rozpade Rakúsko-Uhorska však už neprišlo.

Napriek tomu je veľmi vzácné, že skoro po jednom storočí od spomenutých udalostí v roku 2012 bola podpísaná dohoda o spolupráci medzi evanjelickou cirkvou v Maďarsku a na Slovensku. Cieľom zmluvy je prehĺbenie a rozšírenie vzájomnej spolupráce v snahe budovať bohoslužobné spoločenstvo bez ohľadu na národnostnú príslušnosť. Obe strany sa v zmluve zavazujú viesť otvorený dialóg, posilňovať vzájomnú dôveru, a tým podporovať spoluprácu medzi Slovákami a Maďarmi v rámci Slovenskej republiky a Maďarska.

Bratia a sestry, verím, že tú búrlivú minulosť máme už za sebou, preto musíme navzájom hľadať cesty porozumenia a pochopenia. Ako kresťania sme v prvom rade občanmi nebeskej vlasti, kam sa uberajú kroky nášho pozemského života.

Pánu Bohu sme však vďační aj za našu pozemskú vlasť. Každý kresťan vo svojom štáte musí životom viery prinášať slanosť viery do celej spoločnosti, ktorá ju tak veľmi potrebuje. Aby sme sa stali Božím národom, aby sme Pánom Bohom mohli byť ako krajiny požehnaní. Preto sme naše evanjelické služby Božie začali aj dnes predspevom Najsvätejši. Predspevom, ktorým už celé stáročia začíname naše slovenské evanjelické služby Božie. Predspevom, v ktorom sa už celé stáročia modlíme o Ducha Svätého, ktorý by naše srdcia ohňom viery zapálil a pri rozličnosti jazykov, všetky národy, v jednotu viery zhromaždil, haleluja sláva Bohu.

Amen.